

PROGRAM
DLA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Spis treści

WSTĘP.....	3
WYRÓWNANIE UPOSAŻENIA STRAŻAKÓW WZGLĘDEM INNYCH SŁUŻB	4
PRZYWRÓCENIE 100% UPOSAŻEŃ W CZASIE PRZEBYWANIA NA ZWOLNIENIU LEKARSKIM.....	5
PŁATNE DYŻURY DOMOWE.	6
ROZLICZANIE CZASU SŁUŻBY STRAŻAKÓW SKIEROWANYCH DO SZKÓŁ BĄDŹ OŚRODKÓW SZKOLENIA PSP	6
ZMIANA ZASAD NALICZANIA DODATKU ZA SŁUŻBĘ W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA LUB UCIAŹLIWYCH.....	7
WLICZENIE DO CZASU SŁUŻBY 0,5 GODZINY NA PRZYGOTOWANIE DO NIEJ.....	8
UREALNIENIE ŚWIADCZEŃ O CHARAKTERZE SOCJALNYM	9
POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI SŁUŻBY W STOSUNKU DO WOJSKA POLSKIEGO POPRZEC WDROŻENIE NOWYCH ZASAD GOSPODARKI MIESZKANIOWEJ.	10
POPRAWA FUNKCJONOWANIA GRUP SPECJALISTYCZNYCH.....	11
PROFILAKTYKA NOWOTWOROWA	12
ZATRUDNIENI PO 2013	14
KONTYNUOWANIE PROGRAMU ZACHĘCANIA STRAŻAKÓW DO POZOSTANIA W SŁUŻBIE.....	15
PRACOWNICY CYWILNI.....	15
UNORMOWANIE PŁATNOŚCI ZA STUDIA W AKADEMII POŻARNICZEJ STRAŻAKÓW SKIEROWANYCH.....	17

Wstęp

Ponad 30 lat temu Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” wzięła na siebie odpowiedzialność i zainicjowała prace nad tworzeniem koncepcji struktury nowoczesnej formacji ratowniczej. Ich wynikiem było uchwalenie ustawy z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej. 1 lipca 1992 r. rozpoczęto wdrażanie przyjętych regulacji i realizację wyznaczonych PSP zadań. Tę datę uważa się za formalny początek naszej formacji.

Od tamtego czasu nastąpił olbrzymi wzrost liczby zadań realizowanych przez funkcjonariuszy zarówno z tzw. podziału bojowego (system zmianowy) jak i systemu codziennego. Tylko w ostatnich latach w wyniku zmian legislacyjnych na PSP spadły zadania związane z zagrożeniami CBRNE (chemiczne, biologiczne, radiologiczne, nuklearne i wybuchowe), realizacja zadań wynikających z prawa Unii Europejskiej (dyrektywy Seveso), ustawy o Ochotniczych Strażach Pożarnych (prawo jazdy kat. C dla druhów, realizacja decyzji o dodatkach emerytalnych), a także zdania z zakresu szeroko rozumianej ochrony ludności (inwentaryzacja miejsc ukrycia). Strażacy Państwowej Straży Pożarnej logistycznie wspierali działania Straży Granicznej, Policji oraz żołnierzy Wojska Polskiego w związku z kryzysem migracyjnym na granicy polsko-białoruskiej. PSP organizowała również działania z zakresu pomocy humanitarnej związane z wojną na Ukrainie i spowodowanym tym kryzysem uchodźczym. Kolejnym bardzo dużym obciążeniem dla Państwowej Straży Pożarnej była pandemia koronawirusa, w trakcie której strażacy realizowali działania zarówno ratownicze jak i logistyczne.

Mimo tak wielkiego zaangażowania i rozszerzenia spectrum działań formacji od początku swojego istnienia Państwowa Straż Pożarna jest najslabiej opłacaną formacją MSWiA. Wielokrotność kwoty bazowej stanowiącej środki dla funkcjonariuszy PSP wynosi 4,173 natomiast w przypadku Straży Granicznej i Policji wynosi 4,229, co przekłada się na kilkaset złotych miesięcznie różnicy.

Jako przedstawiciele największego związku zawodowego funkcjonującego w Państwowej Straży Pożarnej postanowiliśmy podjąć się postawienia prawidłowej oceny stanu formacji, a także zaproponować systemowe rozwiązania ukierunkowane przede wszystkim na strażaków jako największy kapitał profesjonalnej formacji ratowniczej, przy czym program nie zapomina także o pracownikach cywilnych.

Wyrównanie uposażenia strażaków względem innych służb

Na wstępie należy wyraźnie zaznaczyć, że reforma uposażenia strażaków nie może się odbyć poprzez zmniejszanie ewentualnych podwyżek na niższych stanowiskach. Takie działanie może obniżyć atrakcyjność służby w PSP dla potencjalnych kandydatów. Warto zauważyć, że w chwili obecnej, mimo najwyższych stawianych wymagań, do służby w PSP nie brakuje chętnych w przeciwieństwie do innych formacji podległych MSWiA.

Pierwszym etapem powinno być postawienie uczciwej diagnozy sytuacji organizacyjnej w PSP uwzględniającej sytuację, w której strażak pracujący na wyższym stanowisku ma relatywnie gorsze uposażenie. Dodatkowo awans na większość stanowisk w systemie codziennym służby jest traktowany jako jedna z najdotkliwszych kar dyscyplinarnych.

Etapem drugim powinna być terapia nakierowana na stwierdzone problemy, czyli podniesienie uposażeń na stanowiskach o najmniejszej atrakcyjności. Środki finansowe powinny pochodzić ze zrównania mnożników pomiędzy poszczególnymi formacjami podległymi MSWiA. Dzięki dorównaniu do Policji i Straży Granicznej PSP powinna otrzymać około 120 zł na etat, co w przypadku skierowania tych środków dla poszczególnych stanowisk powinno dać możliwość podwyżki na poziomie 500-900 zł (dla blisko 5000 osób zajmujących stanowiska o najniższej atrakcyjności). Podwyżki te nie powinny objąć stanowisk dla których przewiduje się powołanie oraz dla zaszerogowany od 15 grupy w górę w drodze mianowania. Dodatkowo należy zauważyć, że działania takie jak zastosowane w br. przeszerogowania tylko stanowisk dwóch pionów (operacyjnego i kontrolno-rozpoznawczego), w największych jednostkach organizacyjnych, zostało negatywnie odebrane przez większość środowiska.

Etapem trzecim powinno być utrwalanie rozwiązań poprzez miarowe i niewielkie jednak regularne podnoszenie uposażenia dla stanowisk, na których stwierdzono w analizie problemy ze zmotywowaniem do służby najlepszych kandydatów.

Powyższe regulacje uposażeń powinny zostać zrealizowane niezależnie od corocznych podwyżek wynagrodzeń dla całej sfery budżetowej.

Przywrócenie 100% uposażeń w czasie przebywania na zwolnieniu lekarskim

Wprowadzenie w 2013 r. 80% odpłatności za zwolnienia lekarskie ustawodawca uzasadniał tym, iż: "Ustawowa gwarancja wypłaty 100% uposażenia podczas nieobecności w służbie z powodu choroby stwarza pole do nadużyć, przy czym niezaprzeczalnie pewna część przebywających na zwolnieniach lekarskich żołnierzy i funkcjonariuszy cierpi na schorzenia faktyczne uniemożliwiające im właściwe pełnienie służby." Ponad 10 lat funkcjonowania obniżen uposażeń za czas przebywania na zwolnieniu lekarskim nie wpłynęło na zmniejszenie dni absencji chorobowej. Cała procedura ograniczenia płatności za okres chorobowy spowodowała jedynie zwiększenie procesu biurokratycznego. Zauważyć należy również, że w wielu przypadkach obniżenie uposażenia było krzywdzące dla funkcjonariusza, gdyż charakter czynników szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia występujących w czasie służby powodował, że schorzenia i choroby ujawniały się w późniejszym okresie i ciężko było udowodnić ich związek z wykonywaniem obowiązków służbowych. Widmo obniżenia uposażenia powodowało też ukrywanie przez strażaków choroby i tym samym narażenie pozostałych funkcjonariuszy. W wielu przypadkach kontrowersje budził też sposób dystrybucji środków nagrodowych powstałych z obniżenia uposażeń funkcjonariuszy przebywających na zwolnieniu.

Należy zauważyć, że kierownicy jednostek organizacyjnych mają narzędzia pozwalające na kontrolę absencji strażaków spowodowanych chorobą. Istnieją przepisy umożliwiające przełożonym weryfikację zasadności przebywania strażaka na zwolnieniu lekarskim. Są również argumenty finansowe oraz inne formy nagradzania funkcjonariuszy, którzy nie przebywają na zwolnieniach lekarskich, ale także istnieją argumenty prawne pozwalające wyciągać konsekwencję wobec osób, które w sposób nadzwyczajny korzystają ze zwolnień lekarskich.

Przywrócenie 100% uposażeń za czas przebywania na zwolnieniu lekarskim zapobiegnie sytuacjom, kiedy pojawiają się wątpliwości nad sensem zwolnienia lekarskiego ze względu na zmniejszenie uposażeń. Chory strażak powróci do zdrowia w domu, ominie powikłania związane z nieleczonymi infekcjami i nie zarazi kolegów z pracy. Strażak będzie mógł również w pełni angażować się w wykonywanie obowiązków służbowych. Brak konieczności obsługi procesu zmniejszania uposażeń zmniejszy biurokrację.

Płatne dyżury domowe.

Statystyczny strażak, zgodnie z obowiązującymi przepisami, może pełnić przez 864 godziny rocznie całkowicie nieodpłatny dyżur domowy. Jest to blisko półroczny nominalny czas pracy pracownika/funkcjonariusza. W ocenie Krajowej Sekcji Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” jest to dla strażaków rozwiązanie dalece nieuczciwe.

W związku z powyższym postulujemy wprowadzanie odpłatności za dyżury pełnione przez funkcjonariuszy, które wliczałoby się do uposażenia strażaków. Wysokość odpłatności powinna stanowić nie mniej niż 25% godzinowej stawki indywidualnego uposażenia wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Niezależnie od wprowadzania odpłatności postulujemy zaliczenie do czasu służby czasu dojazdu do miejsca pełnienia służby i powrotu do miejsca zamieszkania w przypadku dysponowania z dyżuru domowego, jednak nie więcej niż 2 godziny (w obie strony). Zapobiegłoby to nadużywaniu ściągania strażaka z dyżuru.

Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” proponowała powyższe rozwiązanie jako zmianę do Rozporządzenia o pełnieniu służby przez strażaków, jednak zostało ono usunięte z projektu podczas prac legislacyjnych.

Rozliczanie czasu służby strażaków skierowanych do szkół bądź ośrodków szkolenia PSP

Od wielu lat Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” zabiega o zmianę rozporządzenia w sprawie pełnienia służby przez strażaków PSP w zakresie rozliczania czasu służby strażaka skierowanego do szkoły lub ośrodka szkolenia PSP. Dotychczasowe zapisy są kuriozalne i powodują sytuację, gdzie strażakom przebywającym razem na szkoleniu w tym samym wymiarze godzinowym do czasu służby zalicza się zupełnie inne ilości godzin. Ponadto zapisy § 16 w/w rozporządzenia stoją w sprzeczności z zapisami Ustawy o PSP. Nadmienić również należy, że takie zapisy są sprzeczne z art. 13 dyrektywy 2019/1152, którą Polska implementowała w 2022 roku w odniesieniu do pracowników.

Krajowa Sekcja Pożarnictwa jest na etapie przygotowania skargi do Trybunału Konstytucyjnego w tej sprawie. Jeżeli w trybie pilnym zmienione rozporządzenie nie zostanie wdrożone skarga taka zostanie złożona.

Zmiana zasad naliczania dodatku za służbę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych

Zgodnie z art. 87 ust 1 pkt 4 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej strażacy otrzymują dodatki uzasadnione szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami, warunkami albo miejscem pełnienia służby. Warunki przyznawania i sposobu obliczania dodatków do uposażenia zostały określone przez Ministra właściwego do spraw wewnętrznych w rozporządzeniu w sprawie uposażenia strażaków Państwowej Straży Pożarnej. § 9. 1. tego rozporządzenia mówi, iż dodatkiem uzasadnionym szczególnymi właściwościami, kwalifikacjami, warunkami albo miejscem pełnienia służby jest dodatek za służbę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych. Warunkiem przyznania dodatku za służbę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych jest wykonywanie czynności i prac określonych w wykazie znajdującym się w załączniku do powyższego rozporządzenia.

Taki sposób rekompensaty za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych budzi szereg kontrowersji i nieudomówień. Dynamika zdarzeń obsługiwanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej sprawia, że praktycznie niemożliwym staje się określenie wartości większości ze wskazanych czynników szkodliwych. Trudno jest również wskazać jakie warunki szkodliwe są dominujące przy danym zdarzeniu. Sposób naliczania nie uwzględnia również kumulowania się różnych czynników. Przy szerokim spektrum działań realizowanych przez PSP stosowanie zamkniętego katalogu prac uznanych za realizowane w warunkach szkodliwych wydaje się również nieuzasadnione.

Dyskusji nie podlega fakt, że każde działanie Państwowej Straży Pożarnej realizowane jest w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia. Zatem warunkiem przyznania dodatku za służbę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych powinien być udział w działaniach ratowniczych, w tym ratowniczo-gaśniczych, lub bezpośrednio kierowanie tymi działaniami na miejscu zdarzenia:

- przez co najmniej 10 dni służby w ciągu roku kalendarzowego - I stopień szkodliwości,

- przez co najmniej 30 dni służby w ciągu roku - II stopień szkodliwości,
- przez co najmniej 50 dni służby w ciągu roku przy - III stopień szkodliwości.

Przy takim rozwiązaniu nie jest istotny zatem jaki konkretny czynnik powodował narażenie, a wysokość dodatku zdeterminowana jest jedynie ilością służb pełnionych w warunkach szkodliwych. Dodatek za służbę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych strażak otrzymywałby przez okres roku następujący po roku, w którym strażak spełnił okoliczności, o których mowa powyżej. Stawka dodatku w zależności od stopnia szkodliwości powiązana byłaby z najniższym uposażeniem. Taki sposób naliczenia dodatku będzie także elementem motywującym do służby w jednostkach najbardziej obciążonych ilością zdarzeń.

Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” już kilka lat temu przekazała Komendantowi Głównemu PSP projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie uposażenia strażaków Państwowej Straży Pożarnej w powyższym zakresie.

Wliczenie do czasu służby 0,5 godziny na przygotowanie do niej

Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” od 2014 r. wnosi o zmianę w treści § 2 ust. 6 rozporządzenia w sprawie pełnienia służby przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej. *Zapis: Do czasu wykonywania zadań służbowych i pełnienia dyżuru nie wlicza się, nie dłuższego niż 30 minut, czasu niezbędnego do bezpośredniego przygotowania się do służby i jej przekazania następnemu zmianie, a w szczególności przyjęcia lub zdania dokumentacji z przebiegu służby, sprzętu i wyposażenia* stoi w sprzeczności z prawem Unii Europejskiej oraz wymogami Konstytucji RP. Przestrzeganie norm konstytucyjnych oraz wdrażanie i stosowanie prawa europejskiego są obowiązkiem władz Rzeczypospolitej Polskiej. Zarówno prawo stanowione jak i praktyka orzecznicza wskazują, iż czasem pracy (służby) jest każdy okres, w którym pracownik (strażak) wypełnia swoje obowiązki i zadania służbowe, albowiem dla przyjęcia, że dany okres jest czasem pracy, bez znaczenia jest natężenie tej pracy, czy wydajność pracownika.

Argumenty te były przesłanką zmiany analogicznych do strażackich zapisów § 11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie rozkładu czasu służby policjantów, która została wprowadzona. W chwili obecnej w Policji do czasu służby wlicza się nie więcej niż 30 minut na bezpośrednie przygotowanie do służby i jej zdanie.

Urealnienie świadczeń o charakterze socjalnym

W 2023 r. zrealizowano zmiany dotyczące świadczeń mieszkaniowych. Nowelizacja rozporządzenia w sprawie pomocy finansowej na uzyskanie lokalu mieszkalnego lub domu przez strażaków Państwowej Straży Pożarnej zwiększyła wysokość stawki pomocy do 6081 zł za każdą normę zaludnienia, co stanowi istotny wzrost w stosunku do wcześniej obowiązującej stawki 2980 zł za normę zaludnienia. Rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie trybu przyznawania strażakowi Państwowej Straży Pożarnej równoważników pieniężnych za remont albo za brak lokalu mieszkalnego zrównało stawkę pieniężną równoważnika za brak lokalu mieszkalnego dla strażaków PSP do wysokości obowiązującej w Straży Granicznej i Policji. Powyższe regulacje wprowadziły również mechanizm waloryzacji stawek w oparciu o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Kierunek zmian powinien być zachowany i objąć także inne świadczenia. Strażakowi Państwowej Straży Pożarnej oraz członkom jego rodziny przysługuje:

- równoważnik pieniężny w kwocie odpowiadającej cenie biletu za przejazd w drugiej klasie pociągu według taryfy pospiesznej na odległość 1000 km (na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie warunków przejazdu strażaków Państwowej Straży Pożarnej oraz członków ich rodzin publicznymi środkami komunikacji oraz wypłaty równoważnika pieniężnego w razie niewykorzystania przysługującego przejazdu /Dz.U. 2002 nr 2 poz. 23 z późn. zm./),
- dopłata do wypoczynku (na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 września 2001 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń socjalnych i bytowych, przysługujących strażakowi Państwowej Straży Pożarnej oraz członkom jego rodziny /Dz.U. 2001 nr 116 poz. 1248/),
- równoważnik za remont lokalu mieszkalnego (na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 listopada 2005 r. w sprawie trybu przyznawania strażakowi Państwowej Straży Pożarnej równoważników pieniężnych za remont albo za brak lokalu mieszkalnego /Dz.U. 2005 nr 241 poz. 2033 z późn. zm./).

Świadczenia te od co najmniej kilkunastu lat nie były waloryzowane, dlatego ich wymierność jest w obecnych czasach wyłącznie symboliczna.

Powyższe świadczenia należałoby zastąpić jednym „Świadczeniem socjalnym”, przysługującym strażakowi i członkom jego rodziny. Jego wysokość powinna podlegać corocznej waloryzacji o prognozowany w ustawie budżetowej na dany rok średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w zaokrągleniu do pełnych dziesiątek groszy.

Takie rozwiązanie pozwoliłoby urealnić wymierność tzw. socjału ale też równocześnie zmniejszyć koszty obsługi administracyjnej komend.

Poprawa konkurencyjności służby w stosunku do Wojska Polskiego poprzez wdrożenie nowych zasad gospodarki mieszkaniowej.

Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” od wielu lat sygnalizuje kwestię konkurencyjności naszej służby w stosunku do Wojska Polskiego. Problemem jest między innymi ogromna różnica w dodatkach i rekompensatach za brak mieszkania służbowego w miejscu pełnienia służby. W latach 2022-2023 dysproporcja ta bardzo się powiększyła. W związku z powyższym Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” proponuje kilka rozwiązań, które pozwoliłyby na zniwelowanie tego problemu, a dodatkowo zapewniły większą atrakcyjność naszej służby.

W pierwszej kolejności należy doszacować budżety komend tak aby zapewnić realizację świadczeń w wysokości wynikającej z obecnie obowiązujących przepisów. Dodatkowo wprowadzić rozwiązanie umożliwiające płatność odsetek od kredytu mieszkaniowego przez czas pełnienia służby strażakom, którzy zakupią mieszkanie w miejscu pełnienia służby.

Kolejnym działaniem powinno być utworzenie specjalnego funduszu przy MSWiA, na wzór rozwiązań sędziów i prokuratorów, z którego strażak mógłby zaciągnąć pożyczkę nieoprocentowaną na zakup mieszkania / budowę domu spłacając tylko kapitał bez odsetek do czasu zakończenia służby w PSP.

Należy zmienić archaiczną definicję miejscowości pobliskiej. Obecnie art. 74 ust. 3 ustawy o PSP mówi, że *„Za miejscowość pobliską uważa się miejscowość, do której czas dojazdu publicznymi środkami transportu przewidziany w rozkładzie jazdy, łącznie z przesiadkami, nie przekracza w obie strony dwóch godzin, licząc od stacji (przystanku) najbliższej miejsca pełnienia służby do stacji (przystanku) najbliższej miejsca zamieszkania. Do czasu tego nie*

wlicza się dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której strażak dojeżdża, oraz miejscowości, w której wykonuje obowiązki służbowe.” Zapis ten w żaden sposób nie odzwierciedla dzisiejszych możliwości realnego dotarcia z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby.

Zasadnym jest wprowadzenie analogicznego zapisu jak w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, gdzie „Miejscowością pobliską, ..., jest miejscowość, od której granic administracyjnych najkrótsza odległość drogą publiczną do granic administracyjnych miejscowości pełnienia służby nie przekracza 30 km.” Rozwiązanie to pozwoliłoby na wyeliminowanie problemu dużej ilości spraw z zakresu postępowania administracyjnego, w których dąży się do ustalenia czy dana miejscowość może zostać uznana za pobliską.

Poprawa funkcjonowania grup specjalistycznych

Niezależnie od sieci jednostek ochrony przeciwpożarowej, które są przygotowane w zakresie podstawowym do realizacji zadań w każdej dziedzinie ratownictwa, Państwowa Straż Pożarna posiada w swych zasobach wydzielone siły i środki do realizowania specjalistycznych czynności ratowniczych poprzez odpowiednio wyszkolonych strażaków Państwowej Straży Pożarnej z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu ratowniczego.

Wydzielone zasoby ratownicze skupione są w 194 specjalistycznych grupach ratowniczych tj.:

- 1) grupach wodno-nurkowych (SGRW-N - 51 grup),
- 2) grupach wysokościowych (SGRW - 32 grupy),
- 3) grupach technicznych (SGRT - 26 grup),
- 4) grupach poszukiwawczo-ratowniczych (SGPR - 21 grup),
- 5) grupach chemiczno-ekologicznych (SGRChem-Eko - 49 grup),
- 6) grupach sonarowych (SGS – 15 grup).

Obecnie koszty funkcjonowania grup ponoszą komendy powiatowe/miejskie, szczególnie koszty utrzymania dużej ilości niestandardowego sprzętu wymagające kosztownych przeglądów, napraw i kalibracji, itp. Bardzo często grupy działają poza rejonem chronionym macierzystej komendy;

Od członków grup specjalistycznych wymaga się dużo większego poziomu wykształcenia i wiedzy potrzebnej do obsługi specjalistycznego sprzętu, członkowie grup są często narażeni na dużo więcej czynników szkodliwych niż zwykły strażak.

Mając powyższe na uwadze należy rozważyć:

- wprowadzenie systemowego finansowania grup specjalistycznych poprzez stworzenie właściwego funduszu przy KW PSP;
- stworzenie motywacyjnego systemu dla członków grup - 0,4% do emerytury za każdy rok przynależności do grupy (potwierdzony udziałem co najmniej raz w działaniach ratowniczych danej grupy w roku). Po 25 latach służby w ramach grupy dałoby to dodatkowe 10% do emerytury;
- wprowadzenie dodatku za przynależność do grup specjalistycznych.

Profilaktyka nowotworowa

Badania światowe dowodzą, że strażacy chorują na raka częściej niż ogół społeczeństwa, ponieważ szkodliwe zanieczyszczenia pożarowe przenoszone są do strażnic. W jednostkach stwierdzono wysokie stężenia czynników szkodliwych jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), fosforowe uniepalniacze, polibromowane etery difenylowe, dioksyny, lotne i półlotne związki organiczne oraz wiele innych substancji oddziałujących szkodliwie na ludzki organizm. Najwięcej przenosi się na i uwalnia się z odzieży ochronnej strażaka oraz wyposażenia, po ekspozycji na gazy pożarowe, nawet do kilkudziesięciu godzin po zakończeniu działań.

Czynnikiem potęgującym zagrożenie chorobami jest praca zmianowa. Powoduje rozregulowanie naturalnego rytmu biologicznego i obniżenie odporności. W połączeniu z kontaktem z substancjami chemicznymi powoduje znaczny wzrost ryzyka, co stwierdziła Międzynarodowa Agencja Badań nad Rakiem IARC (2010).

Niepokojące jest występowanie w środowisku pracy substancji z grupy PFAS/PFOA. Do warstwy wierzchniej ubrań ochronnych strażaków używa się środków potocznie zwanych "fluorokarbonami", będących pochodnymi substancji PFAS/PFOA (związki per-fluoroalkilowe oraz poli-fluoroalkilowe). Są bioakumulatywne, toksyczne, niemetabolizowalne i bardzo trwałe w środowisku. Do tej grupy zalicza się nawet 15000

substancji, których skład chemiczny oparty jest o fluor. Z uwagi na ich potwierdzoną szkodliwość na całym świecie prowadzi się prace zmierzające do ich wycofania lub znacznego ograniczenia we wszystkich branżach. W UE konsultacje społeczne odbyły się w lipcu 2023 roku. Ubrania specjalne mają niestety zostać objęte wyłączeniem z wycofania na nawet 10 lat. Światowe firmy wytwarzające owe chemikalia oraz produkty na ich bazie są świadome problemu od wielu dekad, niestety ukrywają te fakty.

Środowisko pracy strażaka potęguje ryzyko występowania chorób nowotworowych nie tylko dla nich samych. Jedne z pierwszych badań tego typu na świecie pokazują, że dzieci strażaków są 27 razy bardziej narażone na zachorowanie na raka niż reszta dzieci w społeczeństwie, prawdopodobnie ze względu na częsty kontakt ze środowiskiem pracy swoich rodziców. Rodzi to również pytania dotyczące prowadzonej w PSP „Prewencji społecznej” i wizyt strażnicach.

Istnieje światowy trend wprowadzania tzw. „legislacji domniemanej” (presumptive legislation) w sferze chorób nowotworowych strażaków. Opiera się ona o domniemany związek choroby z wykonywaniem zawodu. Zbyt mała grupa zawodowa nie pozwala wykazywać związku statystycznego (reprezentatywność grupy). Kanada wprowadziła takie prawo jako pierwsza (Prowincja Manitoba – rok 2002). Obecnie na liście nowotworów zawodowych strażaków w Kanadzie znajduje się 19 chorób, w tym choroby nowotworowe specyficzne dla obu płci. Wszyscy strażacy (w tym OSP) podlegają temu prawu w Kanadzie. Ponadto IARC WHO 1 lipca 2023 roku zmieniła klasyfikację zawodu strażaka (w tym OSP) na Grupę 1 (powodujący raka).

Parlament UE przegłosował 07.02 2024 r. porozumienie z Radą w sprawie 5. rewizji dyrektywy ws. czynników rakotwórczych, mutagenów i reprotoksyn. Dyrektywa zawiera tekst: *"WHO sklasyfikowała narażenie zawodowe strażaków jako rakotwórcze (grupa 1). Narażenie zawodowe strażaków obejmuje różnorodne zagrożenia wynikające z pożarów i zdarzeń niezwiązanych z pożarami. Strażacy mogą być narażeni na produkty spalania z pożarów, materiały budowlane, chemikalia w pianach gaśniczych, środki zmniejszające palność i spaliny z silników wysokoprężnych. Wchłanianie gazów pożarowych lub innych chemikaliów może następować poprzez wdychanie i wchłanianie przez skórę, a także poprzez spożycie. Tacy pracownicy powinni być zatem lepiej chronieni przed takim narażeniem"*. Otwiera to drogę do zmian w prawie krajowym.

Od wielu lat Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” aktywnie działa na polu profilaktyki nowotworowej, ściśle w tym zakresie współpracując z fundacją cfbt.pl. Z inicjatywy KSP NSZZ „Solidarność” w KG PSP powstał zespół zajmujący się tym zagadnieniem. Pomimo szeregu działań informacyjnych ciągle wśród funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej biorących udział w działaniach ratowniczo – gaśniczych można zaobserwować wiele niewłaściwych zachowań wynikających często z braku doświadczenia i nieprzykładania wagi do zagrożeń rakotwórczych przez samych strażaków jak i ich przełożonych różnego szczebla.

Obecnie najbardziej potrzebne strażakom są:

- Edukacja na wszystkich szczeblach.
- Finanse na zapasowe środki ochrony indywidualnej.
- Środki na korzystanie z profesjonalnych usług usuwania zanieczyszczeń o udowodnionej naukowo skuteczności jak np. ekstrakcja kancerogenów ciekłym CO₂.
- Rejestr chorób zawodowych strażaków.
- Rewizja katalogu chorób zawodowych, usprawnienia w sferze orzecznictwa lekarskiego.
- Rewizja zakresu badań medycyny pracy.
- Współpraca instytucji (MZ, MF, MSWiA, APoż, CNBOP, CIOP, strona społeczna i innych) w sferze badań naukowych i kierunków kształtowania profilaktyki.

Zatrudnieni po 2013

W związku z faktem coraz mniejszego zainteresowania służbą w formacjach mundurowych od wielu lat Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” postuluje wprowadzenie zmian warunków przechodzenia na zaopatrzenie emerytalne dla funkcjonariuszy przyjętych do służby po 2013 roku. Wielokrotnie związkowcy NSZZ „Solidarność” podkreślali, że tzw. stare zasady emerytalne same w sobie były motywatorem do wstąpienia do służb mundurowych. Pomimo częściowej naprawy (zlikwidowanie wymogu 55 lat życia do uzyskania świadczenia) systemu emerytalnego dzisiaj nie jest on już czynnikiem wpływającym na decyzję potencjalnych kandydatów.

Zdaniem Krajowej Sekcji Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” wprowadzenie zmian w ustawie emerytalnej spowoduje większe zainteresowanie służbą w PSP. Za niezbędne uważamy:

- zmianę sposobu naliczania emerytury – np. z ostatniego roku zamiast wybranych 10 lat jak to jest obecnie,
- wliczanie do podstawy emerytury procentów za uczestnictwo w działaniach ratowniczo gaśniczych tak dla strażaków bezpośrednio biorących udział w działaniach jak również dla funkcjonariuszy stanowisk kierowania, którzy biorą na siebie ogromną odpowiedzialność, a nie wiąże się to z żadną gratyfikacją,
- wliczanie do podstawy emerytury dodatku za przynależność do grup specjalistycznych.

Kontynuowanie programu zachęcania strażaków do pozostania w służbie

W ocenie Krajowej Sekcji Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” widoczne są pozytywne aspekty wprowadzania programów zachęcających funkcjonariuszy do dłuższego pozostania w służbie. Wprowadzenie dodatku za długoletnią służbę (po 25 i 28,5 roku służby) spowodowało widoczne zmniejszenie odejść na zaopatrzenie emerytalne. Również dodatek procentowy za każdy rok służby od 15 roku wliczany do podstawy emerytury po 32 latach służby wyraźnie spowodował, że strażacy chętniej decydują się na pozostanie dłużej w służbie.

W związku z tym Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” postuluje, aby skierować dodatkowe środki z budżetu Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA, wzorem dodatku 25/28,5 i zwiększyć wysokość dodatku po 15 latach służby, zmniejszając limit stażu uprawniającego do otrzymania tego dodatku.

Pracownicy cywilni

Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” od wielu lat zwraca uwagę na trudną sytuację finansową pracowników cywilnych Państwowej Straży Pożarnej. Stanowią oni ponad kilkutyśniczną grupę osób wysoko wykwalifikowanych oraz doświadczonych specjalistów z różnych dziedzin. Wśród nich znajdują się osoby zajmujące się kluczowymi aspektami pracy, takimi jak sprawy kadrowe, finansowe, zamówienia publiczne, czy pozyskiwanie funduszy

unijnych, grantów w Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności, Funduszach Norweskich, projektach ze Szwedzkiego Instytutu, Polskiej Pomocy i innych. Reprezentują prawie każdy zawód sektora rynku prywatnego. Są psychologami, logistykami, specjalistami ds. sieci teleinformatycznych, programistami, piszą założenia do ustaw oraz same ustawy. Są serwisantami, kierowcami, mechanikami oraz wieloma innymi. Ich praca jest nieodłączną częścią sprawnego funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej i jednocześnie zapewnia ciągłość działania całego Państwa Polskiego.

Niestety, od wielu lat ich sytuacja ekonomiczna, wyrażana poprzez wysokość wynagrodzeń, pozostawia wiele do życzenia. Obrazują to między innymi coroczne *Sprawozdania o stanie służby cywilnej i o realizacji zadań tej służby* sporządzane przez Szefa Służby Cywilnej, gdzie pracownicy cywilni Państwowej Straży Pożarnej są od lat na ostatnich miejscach pod względem wysokości wynagrodzeń.

W związku z tym Krajowa Sekcja Pożarnictwa NSZZ „Solidarność” widzi konieczność wieloaspektowych zmian w zasadach wynagradzania i funkcjonowania pracowników cywilnych w PSP. Do najważniejszych kwestii, o które KSP postulowała i będzie dążyła do ich realizacji jest:

- 1) Jak najszybsza aktualizacja budżetu wynagrodzeń dla wszystkich pracowników cywilnych PSP (mnożnikowych i niemnożnikowych) tak, aby zapewnić realny wzrost płac uwzględniający zakresy zadań, staż pracy i kompetencje każdego pracownika;
- 2) Przeprowadzenie analizy w których jednostkach organizacyjnych ze względu na braki finansowe przy realizacji waloryzacji płac zmniejsza się pracownikom mnożniki, wlicza do płacy minimalnej dodatki, które zgodnie z przepisami nie mogą być tam włączone, czy realnie obniża wynagrodzenia niektórym pracownikom, w celu realizacji wzrostów płac do płacy minimalnej;
- 3) Zapewnienie każdorazowego zwiększenia budżetu przy wzroście płacy minimalnej;
- 4) Odejście od limitu maksymalnie 20% dodatku stażowego, co w tej chwili powoduje absolutny brak motywacji do dalszej pracy;
- 5) Wprowadzenie dodatku stołecznego dla pracowników cywilnych PSP tak jak miało to miejsce w przypadku funkcjonariuszy. Nadmienić należy, że pracownicy Krajowej Administracji Skarbowej taki dodatek już otrzymują;
- 6) Wprowadzenie na ścieżkę legislacyjną rozwiązań, które zakładających między innymi:

- powiązanie wynagrodzeń pracowników cywilnych z funkcjonariuszami konkretnym wskaźnikiem procentowym,
- wyodrębnienie pracowników cywilnych MSWiA jako specyficznej grupy zawodowej, co spowodowałoby możliwość zmiany siatki stanowisk i dopasowania ich do bieżących realiów i specyfiki pracy,
- zapewnienie możliwości odpłatności za ponadnormatywnych czas pracy.

Unormowanie płatności za studia w Akademii Pożarniczej strażaków skierowanych.

W związku z faktem niezgodnego z potrzebami służby kierowania strażaków na zaoczne studia inżynierskie do Akademii Pożarniczej i obserwowanym spadkiem zainteresowania strażaków tą formą kształcenia należy zmienić zasady finansowania tychże studiów. Niewystarczające budżety komend miejskich/powiatowych powodują, że kierownicy jednostek organizacyjnych PSP nawet w sytuacji braków odpowiednio wykwalifikowanej kadry nie decydują o skierowaniu chętnych strażaków na studia. W celu wykorzystania przyznanej puli miejsc komendy wojewódzkie wysyłają często przypadkowe osoby, którym brakuje motywacji, co w konsekwencji kończy się rezygnacją ze studiów. Dochodzi również do patologii polegającej na przeliczeniu kosztów nauki na strażaka, a następnie rekompensowanie mu tego poprzez nagrody czy też dodatki motywacyjne.

Zasadnym jest zatem zwiększenie subwencji dla Akademii Pożarniczej o około 2 mln złotych co zapewni pełne finansowanie zaocznych studiów inżynierskich przez Akademię Pożarniczą. Zdjęcie kosztów nauki z budżetów komend miejskich / powiatowych unormuje kwestie kierowania strażaków na zaoczne studia inżynierskie do Akademii Pożarniczej.